

1 TIMOTI'

E Timoti' voh a te' va pa muhin va Esia'. E taman voh eah a te' va Grik, ivëhkëk, e sinan voh eah a mu Jiu'. Manih pa vapöök vavih pe Pöl pa he' a soe, e' to vate' e Timoti' vamanih pa te' to vava'aus non poan, kee kiu va'peh ne pon, (Aposol 16:1-3). O vasuksuk ne Pöl to he' e Timoti' a ma kiu, marën a ö ne' se matop non o te' va po vaman varih to te' ne Ęfësus.

Manih po kiun vëh ne Pöl to sosoe vaënpan non e Timoti', suk o tövavaasis pikpiuk, toma' ee nok o vaman pa napan va po vaman, ke' tötö. Me e' to vakikis eah pa ö no a napan va po vaman se kë va ne e Sosenën. Pare' vaato papaeh, suk a ma hanan vih no a ma te' susunön va po kum te' varih to vaman ne e Ieesu' se noknok ne. Me e' to vakikis poan pa ma hanan vih ne' se suksuk non, suk e' a te' kikiu pe Kristo topniira napan va po vaman.

A ma kiun varih to tataki va ne manih pan,

A soe vavihvih pe Pöl manih pe Timoti', 1:1-2

A soe va po vavaasis totoopin, 1:3-20; 2:1-15

A soe va pa kiu po te' susunön va po kum te' varih to vaman ne e Ieesu', 3:1-16

A soe va pa ö ne Timoti' se matop non a taate', me o vavaasis pe', 4:1-16

A soe va pa kiu pe Timoti', me a matop pe' manih pa napan va po vaman, 5:1-25; 6:1-21

A Soe Vakömköm Manih Pa Te' He'he' Soe Seka'

¹Eö' e Pöl to kiun nös o pëpa' vëh, eö' e aposol pe Ieesu' Kristo. E Sosenën to kon hah voh a ra, ka

anoeh no a ep e Ieesu' Kristo. Ee pon to vate' voh a neo' e aposol.

²Timoti', eën e koa' rakah peö', suk eën to vaman e Ieesu' Kristo.

Eö' to hinhin no' e Sosenën e Tamaara, me e Ieesu' Kristo e Apuh pea, ee pon se vataare a oah o he' vih, me o ururuan pee pa ma tah kurus se tavus manih pën, me ee se he' a oah a taate' moomo.

Ea Se Vöknah A Ma Vavaasis Piuk

³Eö' to iu he' hah no' o vaato vëh nö' to he' voh oah, po poen nö' to se nö' voh pa muhin va Mësadonia'. Ivëh, kö' iu no' oah se te' varë voh manih vöön Ēfësus, parën he' a soe kakis manih pa ma pah te' varih, to vavaasis ne a ma soe piuk manih pa ma napan po poen nee to he'he' ne a Soe pe Sosenën. ⁴Ko soe ke raoe, kee koe a ma vahutët varih to hikta te' man ne, me a ma ëhnaara ma kën sipuiire, suk a iho' voh pee. A ma tah pöe varih se vatvus o vaheheve, ko vanun o vaman pa napan. Ivëh, ka ma vahutët varih to hikta va'aus ne a kiu pe Sosenën, a tah pamëh to tanok po vaman. ⁵A pusun in a soe peö' ivëh, e' va pa va'aus a ma napan, kee se te' me ne a taate' iu te', o iu vëh to tane' rakah no ma' po kupu vivihan, me o kokoman vih, me o vaman vamaman. ⁶A ma pah te' to këh ke voh a ma tah poë varih, pare te' ne pa ma vaato nun. ⁷Ee to iu tavus ne o te' vavaasis va po Vavaasis pe Mosës. Ivëhkëk, ee koman to hikta maaka ne, pa tah nee to vavatvus ne, ke' pa tah nee to koman ne, pan ee to nat ne.

⁸Ivëhkëk, ea to nat e no po Vavaasis pe Mosës to vih, pa ö no a te' se vavetet vatotoopin non. ⁹Ea to nat me e no pan, o Vavaasis pamëh to hikta te' suk

non a napan varih no a pop pee to vih. E' to te' non pa vatotoopin a nap vatösoe, me a napan varih to kokoe ne a vatet o Vavaasis. O Vavaasis pamëh to te' suk non o te' varih to he' tonun ne, e Sosenën ko te' ne pa taate' hat, to hikta te' vivihan ne, me a hik to kum nee to te' hop ne, me ee to ip vamët voh e tamëere pen sinëere, me a meh te'. ¹⁰ A ma napan varih to te' ne pa taate' rëhrëh, taate' koroh vëtkin pa poa te' oete', ke' a poa köövo, me a taate' vavoen o te' kikiu akuk, taate' piuk, me a te' to piuk pa ö ne' to sun pa matan a te' kiiki vahutët, me a ma meh taate' hat to vöknah rakah ne o vavaasis man pe Sosenën. ¹¹ O vavaasis pamëh to vatoe me non pa Soe Vih vëh to tane' no ma' pe Sosenën, to te' me non o maaka me o kikis. E' to he' voh a neo' o vavaasis pamëh pan, eö' se vatvus.

E Pöl To Vavihvih Ke Sosenën To Ururuan Voh Poan

¹² Eö' to vavihvih me no' e Apuh pea Ieesu' Kristo, to he' a neo' o kikis, suk e' to vaman a no neo', pare' vate' a neo' to antoen e no' pa nok a kiu pe'. ¹³ Oman, moaan voh eö' to vavovoeak voh no' e Kristo, ko vavaatek me voh no' eah, ko nonok voh no' a ma vu taate' pa vakmis eah. Ivëhkëk, e Sosenën to ururuan voh a neo' suk, eö' to hikta nat voh no' pataeah nö' to nonok no', eö' to hikta vaman voh no'. ¹⁴ Ivëhkëk, o ururuan pe Apuh ne' to he' avoes voh a neo', ko ururuan pe' kunkein a neo', kö' vaman eah, me o iu rakah peö' manih pe Ieesu' Kristo me o upöm te'.

¹⁵ A tah nö' to soe to man, ke eöm se öt rakah eah, e Ieesu' Kristo to nö voh ma' manih po oeh, pa kon hah a ma napan to te' ne pa taate' hat. Eö' koman

to te' hat oah rakah e no' po upöm pa nok a hat. ¹⁶ Ivëhkëk, manih peö' o ururuan to nö ma' peö', a te' nonok vahat oah rakah. A taate' moomo pe Ieesu' Kristo se tavus vamaaka koe manih peö', ka taate' moomo pe' to hikta se hik non. E' se te' va non manih peö' o vëknöm po te' varih se vaman poë, kee se kon o to'to' tamoaan. ¹⁷ Manuh pa te' Sunön se matop tamoaan non, pare' hikta se mët non, ne ea to hikta se ep no eah, e Sosoenën varoe, na se ta no eah, ko kë tamoaan no a ëhnaneah. Oman.

E Timoti' Se Sun Vakis Pa Vöknah A Ma Taate' Hat

¹⁸ Koa' peö' Timoti', eö' se soe ka oah a soe to vatoe me non a ma soe vanënën varih, moaan voh nee to sosoe suk voh ne a oah. Eö' se soe ka oah a tah vëh, kën se vatet a ma tah nën se nok, pa vapus vakis pa vöknah a ma taate' hat. ¹⁹ Eën se te' tamoaan me nom o vaman, ko nonok nom a tah nën to nat nom to te' vih non pa nok. A ma meh te' to koe voh a tah vëh, ko vaman pee to te' va non manih po parö' to peah o vösvös ko tatakök. ²⁰ E Himeneus, pen e Alëksanta' to nok vavoh nën, keö' vaho' raoe pa koren e susun po ora' hat. Ivëh, kee pon se kon vavaasis ko nat ne soe viivi hah e Sosoenën.

2

Ea Se Hinhin Ke No A Napan Kurus Manih Pe Sosoenën

¹ A tah vamomoaan neö' se soe ka neöm ivëh, eöm se hinhin va'aus nem a ma napan kurus, pa ö nöm to hinhin ke nem raoe o ururuan pe Sosoenën, ko vavihvih me nem e Sosoenën pa tah

ne' to nonok non manih pa napan. ² Eöm se hinhin va'aus nem a ma napan to vovoh ne pa kaman, me o te' sunön, ivëh, ke ea se iho' vavih no ko te' me no a taate' kamö'. Ko te' taihan no pa ëhnan e Sosoenën, ko nonok no a ma tah ne Sosoenën to iu a rora pa nok. ³ O vu hin pamëh to vih, pare' he' vaeö non e Sosoenën, a te' va pa kon hah a ra. ⁴ E' to iu non a napan kurus, ne' se kon hah raoe, kee se nat rakah ne a soe man pe'. ⁵ Suk e Sosoenën a paeh ro, ka pah hanan ro no a te' se koe, pare' tavus e Sosoenën, ivëh, e Ieesu' Kristo. E' koman to tavus te' voh. ⁶ E' to voen hah voh a ra, ko hehe a ra a napan kurus, ka taihan. Pa tëëm koman pe Sosoenën, e' to vataare voh a ra pan, e' to iu kon hah non a ma napan kurus. ⁷ E' a pusun in a ö ne Sosoenën to kon voh a neo' pa vatvus a Soe Vih, ko vate' a neo' e aposol, keö' to vavatvus no' a soe man, eö' to hikta pikpiuk no'. E' to vate' voh a neo' pa vavaasis a ma napan varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu', kee nat a soe man pare vaman.

⁸ Ivëh, kö' iu no' a ma te' oete' va pa ma vöön kurus, se hinhin ne, ko kë ne a ma koreere, pare te' me ne a taate' vivihan, ko koe a taate' heve, me a taate' vaato vasuka'.

A Taate' Va Pa Nok A Kiu Vih, E' O Vatëk Rakah Po Köövo.

⁹ Eö' to iu no' o köövo se ohop ne a ma ohop vih, to vataare non a taate' ta, ko matop ne o kokoman pee. Pare nat ne vavatëk vamanin varoe ne a ma uviire, me a sioniire, pa ma vu mök nee to nok pa gol, me a ohop a ma ohop voen vapeah. ¹⁰ Ivëhpëhkëk, o köövo to iu vatet ne a soe pe Sosoenën, ee se nonok ne a ma vu kiu vihvih.

A ma kiu vihvih poë varih to te' va ne manih po vatëk vamaman rakah pee.

¹¹ A köövo se nat tane' pa ö ne' to te' vöknah non, ko te' non pa taate' te' vasup, ko te' vamatop non, ko te' vapaan ke non e voe. ¹² Ivëhkëk, eö' to hikta vaonöt no' sih o köövo pa he' o vavaasis, me vovoh ke ro voe pa tasun. Ivëhkëk, ee se pënton vasup ne. ¹³ Suk ataeah, e Sosoenën to nok vovoh voh e Adam, pare' nok suksuk e Iv. ¹⁴ A vatomore to hikta nö voh ma' manih pe Adam, ivëhkëk, e köövo to kon voh a vatomore, ke' tavus a köövo nonok hat. ¹⁵ Ivëhkëk, e Sosoenën se kon hah e köövo, pa ö ne' to kokon koa' non* me pa ö ne' to te' tamoaan me non o vaman, me a taate' iu a meh te', me a taate' te' vavivihan, ko matop non o iu va po sionin.

3

A Nap Susunön Va Po Kum Te' Varih To Vaman Ne Ieesu' Se Vatet A Taate' Vih

¹ A soe vëh nö' to soe a man rakah, a te' se keh iu te' non a te' sunön va po kum te' varih to vaman ne e Ieesu', e' to iu non a kiu vih. ² Ka te' sunön to vovoh non komön o kum, e' se vavatet ro rakah non a taate' totoopin, e' se nat non te' me non ta hat manih pa matëëra napan. E' se me non a pah köövo ro, ka iho' me a taate' pe' se te' va non manih pa te'

---

* **2:15:** [E Sosoenën se kon hah e köövo pa ö ne' to kokon koa' non]. E' to te' non a kukön kokoman in a pusun in a soe pamëh, ivarih, (1) e sinan hik se mët pa ö ne' to vahuh e koa', (2) e Sosoenën se kon koe hah e köövo manih pa ö ne' to kon e koa' (ivëh, ke Ieesu' to koa' ma'), (3) ke Sosoenën se kon hah e köövo pa ö ne' to matop vavih non a ma koa' pe'.

to matop non o iu va po sionin, me e' to vavetet non o kokoman vih varoe. E', nee to ta ne poë, pare' matop vavih non a ma te' to nö ma' pa iuun pe', pare' nat vavih non a taate' va pa vavaasis a ma napan pa taate' ne Sosenën to iu non. ³ E' se nat non te' non a te' kakaak, me a te' heheve vëhö' pare' vapus. Ivëhpëhkëk, a te' tö, pare' kamö', me e' to hikta iu vörep non a moni'. ⁴ E' se matop vavih non a kën tom sinan pe', ko vavaasis non a ma koa' pe', kee ta ne poë, ko vavetet vavih ne a ma soe pe'. ⁵ A te' to hikta onöt non a matop vavih a kën tom sinan pe', a te' pamëh se matop vavih vah va non o kum te' varih to vaman ne e Ieesu', nih? ⁶ Ivëhkëk, a te' no vaman pe' to voon, e' to hikta onöt non a öt a tasun pa te' sunön va po kum te' varih to vaman e Ieesu', suk e' tome' koman ovö a non pan, e' a te' vih ko tavus a te' möhmöh. Ke Sosenën se kiiki poan, ko vateen en pe' pa hat vamanih, pa ö ne' to kiiki vavoh e susun po ora' hat, ko vateen en pe' pa hat. ⁷ A te' sunön komön o kum varoe se te' me non o ëhnan vih, manih pa napan to te' tavus këh ne o kum. Ivëh, ko upöm te' hikta onöt ne a sirö' poë, ke' hikta se on non pa kë pe susun po ora' hat.

A Ma Te' Kikiu Po Kum Te' Varih To Vaman Ne E Ieesu' Se Vatet Ne A Taate' Vih

⁸ Ivëh, ke' vatoe e non pa ma te' kikiu va po kum te' varih to vaman e Ieesu', no a napan se ta ne raoe, ko sosoe varoe ne a ma soe nee to vaman ne. Pare koe a tavus o te' kakaak, ke' tavus vamanih pa ma te' öt moni' vörep pa taate' kaveo a meh te'. ⁹ Ee se te' me ne o kokoman maaka manih po kupu pee, ko öt vavih ne o vaman, pare öt vakis ne a soe man vëh moaan voh ne Sosenën to vataare a

ra. ¹⁰ Eöm se punö' momoaan voh pa kiu pee. Kee pah kon po' a kiu vëh a te' kikiu komön o kum, pa ö nöm to hikta taum ta hat to te' non manih pee. ¹¹ Ke' vatoe e non pa ma köövo pee, a napan se ta ne raoe. Ee se nat ne te' ne pa taate' vaato vahat suk o meoh upöm. Ka iho' me a taate' pee se te' va non manih po te' to matop ne o iu va po sionin, ko nonok vatotoopin ne a ma kiu kurus nee to öt ne. ¹² A te' kikiu va po kum se me non a pah köövo ro, pare' te' non a te' susun vih to matop vavih non a ma koa' pe', me a kën tom sinan koman pe'. ¹³ A ma te' kikiu to nonok ne a kiu vih komön o kum, a ma ëhnëere se te' vavih ne, kee hikta se naöp ne pa vatvus o vaman pee manih pe Ieesu' Kristo.

A Pusun In A Taate' Pe Sosoenën, E' A Tah Apuh Rakah

¹⁴ Eö' to iu nö vëhö' e no' nös pa ep ka oah, ivëh, ka kuru nö' to kiun ka nös oah. ¹⁵ Ivëh, keö' se keh vapun nös, eën se ep a soe vëh ko nat eom pa taate' vih ne ea se te' va no, ea o pus koa' pe Sosoenën. Ea to te' va no manih po kum te' varih to vaman no e Sosoenën a to'to', ko te' va no manih po toon eh in a iuun to sun vakis non, ko vakikis no a soe man. ¹⁶ Ea hikta se vonih no a pusun in a taate' pe Sosoenën, e' a tah apuh rakah to vakooan voh non, ne Sosoenën to vateera' voh poan, ke' te' va non manih,
 E Ieesu' Kristo to tavus te' voh,
     a Tuvuh Vasio' to vataare voh a ra pan,
     e Ieesu' e koa' pe Sosoenën,
     ko ankerö' ep in pöë.
 Ke Sosoenën me peah poan,
     ke' kon o maaka apuh rakah.

A ma napan va po vaman to nönö vah ne pa vatvus
 a Soe Vih suk e Ieesu' manih pa napan to
 hikta te' ne ro Jiu',
 pa ma vöön kurus a ma napan to vaman ne
 poë.

4

A Ma Soe Piuk To Vanun Non O Kokoman Pa Ma Napan

¹ Kuru a Tuvuh Vasio' to soe vamaaka vamanih pan, o poen se nö ma', no a ma pah te' se koe hah ee po vaman, me o vavaasis vamaman va pe Sosoenën. Suk ataeah, ee se vaman, pare vavatet ne a napan varih to vavaasis ne a ma soe piuk to tane' no ma' po ora' hat. ² A ma vavaasis piuk se tane' ma' po te' pikpiuk varih, no kokoman pee to hat ko nun. Kee hikta se hara' inan ne a ma vavaasis pan, e' a ma vavaasis to vih, ke', e' to hat. ³ A napan poë varih se supon a ma napan, pa koe a vaen, ko soe ke rae pa koe a ëën a ma paeh vu taëën. Ivëhkëk, e Sosoenën to nok voh o vaen a tah a vih, me a ma vu taëën to te' vih e ne pa ëën. Ivëh, ka napan varih to vaman, ko nat ne a soe pe', ee se soe vavihvih ke poë pa taate' vaen me a taëën. ⁴ A ma tah kurus ne Sosoenën to nok voh to te' vih e ne, ka hikta se koe no ta pah tah, ea se soe vavihvih varoe ke Sosoenën, para ëën ee. ⁵ Suk a ma tah poë varih ne Sosoenën to nok voh to vivihan, pa ö ne Sosoenën to soe vavoh, pa ö na se vate' pa hin.

E Timoti' Se Te' Non A Te' Kikiu Vih Pe Kristo

⁶ Eën se keh vatvus a soe vëh manih pa kën kea, me kën vamen varih to vaman ne, eën se te' e nom a te' kikiu vih pe Ieesu' Kristo, eën se kokon

tane' nom o kakis apuh pa ma vavaasis vih varih ne eën to vaman nom ko vavatet nom. ⁷ Eën se koe a vatet a ma vu vahutët akuk pa kën sipun varih, no te' to vavatvus ne pa vöknah a soe man pe Sosoenën. Ivëhpëhkëk, eën se vavaasis koman hah eo, ka taate' pën se tavus vamanih pa ö ne Sosoenën to iu va non a ö ne' se tavus. ⁸ Eën to nat e nom pa ö na se iu vavaasis no a sioniira, ke' kon va'aus koe nën. Ivëhkëk, e' to vih oah non, pa ö no a te' se punö' vakis pa tavus vamanih, pa ö ne Sosoenën to iu va non. A pusun in a tah pamëh, ivëh, ea se vatet a taate' ne Sosoenën to iu non, e' to iu non a napan se kon o va'aus pa ö nee to te' to'to' ne manih po oeh, me amot pa ö nee se mët ee. ⁹ A soe vëh nö' se soe ka oah, e' a man rakah, ke eöm kurus a napan se pënton, paröm vaman. ¹⁰ E' a tah ne ea to kiu vëhva' suk no, ea to anoeh no e Sosoenën to'to' tamoan, e' a te' va pa kon hah a ma napan kurus. Ea a napan varih to vaman no eah.

¹¹ Eën se he' a soe vëh manih pa ma napan, ko vavaasis raoe kee vavatet ne a ma tah poë varih. ¹² A meh te' se koe a ep va ka oah manih pën a tah akuk, suk eën to seka'. Ivëhpëhkëk, eën se te' va nom manih po vëknöm manih pa napan va po vaman, manih po vaato pën, pa ö ririu va pën, pa ö nën to iu vah va nom a napan, po vaman pën, me a taate' voon pën. ¹³ Eö' se me' avoe' e no' pa vos nös, eën se kiu avoe' e nom pa ëh ke ra napan a Soe manih po Puk pe Sosoenën. Parën koe a vahik pa vakikis raoe pa ö nën se vatvus a soe pe Sosoenën, ko vavaasis vavih nom raoe. ¹⁴ Eën se vakiu o he' nën to öt nom, vëh no a pah te' vanënën soe to

vanënën suk voh a oah, pa ö no a ma te' susunön va po rotu' to vaho' voh a koreere manih pën.*
 15 Ivëh, kën se nonok nom a kiu pën, nën se he' o to'to' pën pa nok, ka kiu vakis pën se tavus vavih kurus. Ivëh, ka ma napan se ep pa ö no a kiu pën to pupu nö va non manih po to'to' pën. 16 Eën se ut vavih koman a nom, po to' to' pën, me a kiu pën pa vavaasis a ma napan. Eën se sun rakah nom pa tah to te' man non, ke Sosenën se kon hah a oah, va'peh me a napan varih to tēnan ne oah.

5

A Taate' Va Pa Te' Va'peh Me O Upöm Te'

1 Eën se koe a vaato vaheve me o voe mamanot, ivëhkëk, eën se vaato vavih me nom raoe po vaato vatö pën, vamanih pe' ee a kën tamömah. Ko nonok vavih nom a ma nap seseka', vamanih pa ö nën to nonok va nom pa ma kea pën. 2 Eën se nonok vavih nom a ma köövo mamanot, vamanih pa ö nën to nonok va nom e sinömah, ko nonok nom a taate' voon varoe manih pa a ma kën sepe', vamanih pa ö nën to nonok va nom pe vameomah.

A Te' Se Matop Non O Köövo Varih No A Ma Voe Pee To Mët Këh

3 Eöm se matop vavih nem o köövo amop varih to te' amop rakah ne. 4 Ivëhkëk, e köövo amop se keh te' me non e koa', ke' a supnai' pe', e' a kiu vamomoaan rakah pe' pa ö ne' to vaman non e Sosenën pa matop e köövo pa piun o hiva' pe

---

* **4:14:** [vaho' voh a koreere manih pën], a te' to vaho' a koreneah manih pa pasun a meh te', a ma tah varih se tavus, a te' to kon a tapui, a te' to kon o kikis, me a te' to he' a tasun manih pa meh te'.

sinan pen taman, ke', e sipuneah. E Sosoenën to iu rakah non a taate' pamëh. ⁵ A köövo amop vamanan to te' rakah non pehen, to vaman ko anoeh non e Sosoenën, pare' hinhin non pa potan me pa popoen pan, e Sosoenën se va'aus poan. ⁶ Ivëhkëk, e köövo amop se keh te' non pa vatet o iu hat va po sionin, pa he' vaeö ea, e köövo pamëh a mët manih pa tuvuh pe', e' he a to'to' manih po sionin. ⁷ Ivëh, ke eën se soe ke ra napan va po vaman, pa nok a ma tah poë varih. Ivëh, ka hikta te' se soe vahat raoe. ⁸ A te' se keh hikta matop non a ma poaneah, me e' se matop oah non a kën tom sinan pe', e' to he' tonun en po vaman pe'. A tah pamëh to hat oah rakah e non po meoh upöm te' varih to hikta vaman ne e Sosoenën.

⁹ Manih pa ma ëhnëero köövo varih o amop, e' se oah non o 59 kirimas. Pare' te' voh non e köövo pa pah voe ro to ta voh non o vaen. ¹⁰ E köövo pamëh to te' non o ëhnan pa nok a ma vu kiu vih, ivarih, pa matop vavih a ma koa' pe', ko mamakën non a ma te' to tane' ma' pa meh muhin, ko pupui non a ma moeera napan pe Sosoenën, ko va'aus non a napan varih to te' ne a punis, me e' to he' non o to'to' pe' pa nok a ma vu kiu vih. Eën se kiun varoe a ëhnaneah.

¹¹ Ivëhkëk, eën se koe a kiun a ma ëhnëero köövo amop varih to vaen vavoon. Suk ataeah, o kokoman vaen tome' rëh ke raoe, kee iu vaen hah e ne, pa ö nee to he' voh o to'to' pee manih pe Kristo. ¹² A kiiki se tavus en pa ö nee to hikta nok a tah nee to soe vaman voh a nok. ¹³ A meh tah, nee to posean ne pa nok ivëh, ee to hoho vah ne pa ma meh iuun. Ee to hikta vahik tëm varoe ne nën. Ee

to te' me ne pa taate' vöhio' tonun suk o to'to' pa ma meh te', pa soe a ma tah nee to hikta onöt ne a soe. ¹⁴ Ivëh, ke eö' koman no' pan, e' to vih oah non po köövo amop varih o sepe' se vaen hah ee, pare kokon koa', pare matop ne a iuun pee. Ee se keh nok va nën, a hikta tövakihat se soe vahat raeo. ¹⁵ Ivëhkëk, a ma paeh va po köövo poë varih to keh ke voh ee pa hanan totoopin, pare vatet varu' ee pe susun po ora' hat.

¹⁶ E' se keh te' non a köövo va po vaman, to te' me non a köövo amop to te' me non a kën tom taman, e köövo koman se matop e non pee. O kum te' varih to vaman ne e Sosenën hikta se matop ne raeo. Ee se matop varoe ne o köövo amop varih to hikta te' me ne ta ma poëere.

Ea se Matop Vavih No A Ma Te' Sunön Va Po Rotu'

¹⁷ A ma te' sunön varih to matop vavih ne o kum te' varih to vaman ne e Sosenën, o te' va po vaman poë varih se ta ne a ma te' sunön poë varih, me ee se he' a moni'. O te' poë varih to kiu vëhva' oah ne pa vatvus a soe, me pa vavaasis a napan a soe pe Sosenën. ¹⁸ Ea to nat e no po Puk pe Sosenën to soe non pan,

“A purmakaö' se keh komkom kakap non a vuit,
koe a monpip a rivoneah pa sunpip eah pa
ëën,” *Lo 25:4*

me

“A te' kikiu to se kon en po voen pe'.” *Lu 10:7*

¹⁹ Koe ah vaman a meh te' se keh soe pan, “A te' sunön va po rotu' to nok a hat.” Ivëhkëk, a poa te', ke', a kukön se keh soe ka oah a soe pamëh, eën to antoen e nom pa vaman. ²⁰ Eën se soe ke

a te' sunön pamëh to nonok vatëh non a hat, pan e' to nok a hat. Eën se vasun poan po vahutët pa matëëra napan kurus va po vaman, ka ma meh te' sunön, me a ma meh te' va po vaman se ep, pare naöp ko koe a nok a hat.

E Timoti' Se Matop Vavih Non A Taate' Pe'

²¹ Pa matan e Sosenën, me Ieesu' Kristo, me a ma ankerö' pe Sosenën, eö' to soe vakis rakah ka oah pa vatet a soe peö', eën se sirö' a te' vëh to nok a hat. Eën se koe a nok a taate' vih varoe manih pa ma te' sunön me manih pa ma pömah. Eën se nonok me nom manih po te' kurus. ²² Eën se kokoman vavih, parën pah vaho' a koreomah pa hin suk a meh te' pa nok a kiu pe Sosenën. A hat pa meh te' to tome' pahan manih pën. Eën se ut vavih koman a nom, kën se te' vivihan nom pa matan e Sosenën.

²³ Eën se koe a kaak varoe a ruen, ivëhkëk, eën se kaak a si' ö voaën sone', pën to hara' vatëh nom a mët, marën a va'aus a komömah, pa vahik a mët vëh to tavus manih pën.

²⁴ A ma hat pa ma pah te' na se ep vateera' ee, a te' he me' e non pa sun pa kiiki. Ivëhkëk, a ma hat po upöm te' to te' vakoan e ne. Ka amot, a ma hat poë varih se tavus vateera' ee ma'. ²⁵ E' to vatoe e non pa ma taate' vih, ee me se tavus vateera' ee ma'. Ivëhkëk, a ma taate' vih poë varih to hikta se tavus vateera' oho' ne, ee me to hikta se te' vakoan tamoan ne.

6

O Te' Kikiu Akuk Se Nonok Ne A Taate' Vih

¹ A napan pe Kristo varih to te' ne o te' kikiu akuk, se ta rakah ne a ma te' susun pee. Ivèh, ka hikta te' se soe vöknah a èhnan e Sosoenèn va'peh me o vavaasis pea. ² A te' susun pa te' kikiu akuk se keh te' e non a te' va po vaman, a te' kikiu akuk se koe a koman vamanih pan, “E' e kea varoe, ivèh, kö' se pènton varo e no' pa soe pe'.” Ahik. E' se koman vamanih pan, “A te' vèh nò' to kikiu no' pe', eò' to iu rakah no' eah. Parö' nonok vavih rakah no' a ma kiu pe'. Suk e' a te' va po vaman.”

Eèn se vavaasis me a he' a soe manih pa ma napan pa kunkuin raoe pa nok a ma taate' vih varih, nò' to soe voh ka oah.

A Taate' Iu Vörep A Moni', E' A Pusun In A Ma Taate' Hat

³ Ta pah te' se kèh vavatvus non to meoh vavaasis to te' ke e non po vavaasis vamaman pe Apuh pea Ieesu' Kristo, o vavaasis pamèh to vavatvus non o vaman vamaman va po vavaasis pe Sosoenèn. ⁴ A te' pamèh to vatösoe ko möhmöh, ivèhkèk, e' to hikta inan non ta tah, o kokoman pe' to iu rakah e non pa vasosöe vatèh suk a ma vaato. A ma vaato poë varih to he' non sih, a taate' puhio', me taate' vapus, me a vaato vasuka' me ro upöm te', pare' te' me non o kokoman pu ko vahara' vahat non o upöm te', ⁵ me a taate' vaato vasuka' vatèh. A ma taate' poë varih to tane' ma' po te' varih no a ma kokoman pee to hat, kee hikta antoen ne a he' a soe man. Ee to koman ne pan, pa nok a kiu pe Sosoenèn, e' a ö va pa tavus a te' öt moni' vörep.

⁶ Pa nok a kiu pe Sosoenèn, e' to vate' e non pea, pan ea to te' va no manih po te' öt moni' vörep, pa

ö na to vaeö me no pa ma tah ne e Sosenen to he' a ra. ⁷ Suk o poen ne sinaara to vahuh a ra, ea to hikta öt nö voh no ma' ta pah tah. Ivëh, ko poen na to këh o oeh vëh, ea hikta se te' nö no ta pah tah. ⁸ Ivëh, ka se keh öt e no pa ma taëen, me a ma tah ohop, ea to vaeö me no pa ma tah poë varih. ⁹ O te' varih to iu öt ne a moni' peo, o te' poë varih no a ma punö' se nö ma' manih pee, ko ötöön raeo vamanih pa vöna' to on pa kë. O kokoman pee se takuin pa iu me a nok a ma tah hat peo, ko mirö' a nap peo, kee nun rakah ko kon vahat ee. ¹⁰ A taate' iu öt a moni' peo, e' a pah pusun in a ma vu taate' hat. A ma pah te' to iu öt ne a moni' peo, a ma paeh pee to këh ke o vaman, suk ee to iu kon ne a ma moni' peo, ivëhkëk, ee to he' hah rea a ma punis peo.

Eën Se Vaveo Vakis, Ko Kon O To'to' Tamoan

¹¹ Ivëhkëk, eën a te' pe Sosenen, eën se rusin këh a ma vu taate' hat poë varih. Eën se vavatet nom a taate' totoopin to te' vih non, parën nonok nom a kiu pe Sosenen. Ko te' me nom o vaman, me a taate' iu rakah o upöm te', ko te' me nom a taate' sun vakis po vaman pën, ko te' a ma punis kurus, me a taate' tö pa nö va'peh me ra napan. ¹² A te' to vaman non e Ieesu', e' to te' va non manih pe' to vapus vakis pa vöknah a ma taate' hat. Ivëh, ke eën se vapus vakis, kën se kon o to'to' tamoan. E Sosenen to vaeo voh a oah pa kon o to'to' pamëh, pa ö nën to sun voh ko vatvus o vaman pën pa matëera ma napan. ¹³ Eö' to sun, ko soe vakis voh ka oah manih pa matan e Ieesu' Kristo, me manih pa matan e Sosenen vëh to he' o to'to' manih pa ma moeh tah kurus. E Ieesu' Kristo to vatvus vateera' a soe, pa ö ne' to sun pa matan

e Ponsius Paëlat. A soe kikis peö', ivëh, ¹⁴ eën se vatet vatotoopin a soe nën to kon voh pa nok. Eën se koe a vanun a soe pamëh, me eën se koe a nok ta pah tah no a napan se soe vöknah. Ahik. Eën se vatet vatotoopin nom a soe, ke' öök po poen ne Ieesu' Kristo se hah ma'. ¹⁵ E' se tavus po poen ne Sosoenën to vate', e Sosoenën ne ea se kë no a ëhneaneah, ke' e' varoe kuru a paeh to matop non a ma moeh tah kurus. E' e Sunön va pa ma te' susunön, me e' e Apuh va pa ma te' apa'puh. ¹⁶ E' a paeh ro to hikta se mët non. E' to te' me non po tækrea, to maaka vörep no a hikta te' to onöt non a huk vatët manuh pe'. A hikta pah te' to ep voh e Sosoenën, me a hikta te' to onöt non a ep in poan. Ivëh, ka ma poen kurus, ea se kë no a ëhneaneah, pe' a ma kikis kurus to te' tamoaan non pe Sosoenën. Oman.

A Ma Te' Öt Moni' To Vaman Ne E Sosoenën Se Va'aus O Upöm Te'

¹⁷ Soe ke ra napan varih to öt ne a ma moeh tah peo va po oeh vëh, kee koe a te' vamöhmöh. Soe ke rae kee anoeh ko vaman ne e Sosoenën. Ee se koe a vaman a ma moeh tah vihvih varih se hat vëvëhö' ee. Ee se vaman ne e Sosoenën vëh to he'he' vapeo a rora sih a ma moeh tah vihvih, marën a he' vaeö a ra. ¹⁸ Eën se soe ke ra nap öt moni' vörep, kee nonok ne a taate' vih. Ko te' rakah me ne a ma taate' va pa va'aus o upöm te', ko te' vaeö ne pa he' a napan a ma tah me ee se vamatop tamoaan ne pa va'aus rae. ¹⁹ Ee se keh nonok va ne nën, ee to kokoek ne a ma tah vih, marën a va'aus amot rae manuh pa vöön pe Sosoenën.

Ivëh, kee se onöt e ne pa kon o to'to' vamaman rakah.

E Timoti' Se Ut Vavih Non Pa Kiu Pe'

²⁰ Timoti', eën se ut vavih nom pa kiu vëh ne Sosoenën to he' voh a oah. Ko he' tonun nom a ma vu vaato vahok to vöknah ne o kokoman pe Sosoenën. Me eën se te' ke këh nom a napan varih to koman ne pan, ee to te' me ne o nat vih, me a napan to vaato vaheve suk ne o kokoman pe Sosoenën. ²¹ A ma pah te' to vavatet ne o vu nat pamëh, ivëh, ka ma paeh pee to këh varo voh ee po vaman.

Eö' to hinhin no' pan, e Sosoenën se ururuan a neöm.

SOE A TO'TO'
The New Testament in the Vasui (Tinputz) Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Vasui long Niugini

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Vasui (Tinputz) (Tinputz)

Dialect: Vasui

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

f779a4b1-4c33-58ed-ae43-2686ceb877fb